

rar sig penningens värde under dessa tider, härleder Kalm med rätta däraf, att då en hvar i detta ouppbrukade land hade lätt att skaffa sig eget hemman och jordbruk utan stora utlagor, hade han icke af nöden att tjäna andra.

Såsom en liten prisjämförelse torde det förtjäna antecknas, att en vanlig häst kostade 50 livres eller francs, en särdeles god häst 100 fr., en ko 50 fr., ett får 5—6 fr.

Såsom en annan ovanlig tidsbild från århundradet torde det tillätas mig att ordagrant anföra hvad Kalm antecknat om soldaternas villkor.

»Soldaterna åtnjoto här en och annan förmån, som detta slags folk annars just ej på alla orter i världen kunna fäna sig af. De som lägo här i garnison, hade fått af deras Konung ett tämmeligen rikligt underhåll. Dem tilldeltes dagligen $1\frac{1}{2}$ livre hvetebröd på person, så att de snarare hade mera bröd än de orkade äta. Likaledes bestods dem tillräckligen ärter, fläsk, torrt och insaltadt kött. Då och då slagtades någon ox eller annat kreatur, hvaraf det färskt köttet deltes emellan soldaterna. Alla officerare hade kor, som Konungen bestod dem, hvaraf de hade nästan mera mjölk än de behöfde. Hvardera af de gemena soldater hade här sin lilla trädgårdstärpa utanför fästningen, den han hade frihet att sköta och deri plantera hvad han ville. Somlige hade gjort sig små lusthus i sina täppor. Dessa små kryddgårdar voro fullplanterade med allehanda köskryddgårdsfrukter. Commendeuren* sade, att denna seden med sådana små kryddgårdstärpor för soldaterna är bruklig allestäds vid franska fästningar här i landet, der ingen stor stad ligger när, hvarifrån de kunna hafva grönt. I fredstider hade de så godt som intet besvär vid fästningen med vakthållande, och som sjön härvid var full med fisk och skogen med djur och foglar så kunde den, som ville vara flitig, temmeligen väl föda sig här, ja, i mat lefva på herravis. — — — — —

I penningar hade hvar soldat dessutom 5 sols (sous) om dagen; men om de kommo att arbeta något i Konungens arbete, betaltes dem alltid särskildt derföre, och då hade en soldat 30 sols om dagen. Det var derföre ej att förundra sig öfver, att manskapet här såg ut friskt, fett och frodigt, lefvande och lustigt. Då någon af soldaterna blir sjuk, föres han i sjukhuset eller det så kallade hospitalet, der han har sängkläder, mat, läkedom, skötsel och uppsättning för intet, hvilket allt Konungen består. När någon af dem begärde permission att gå någonstades för en eller flera dagar, fingo de väl tillstånd dertill, om så kunde tillåtas, och njoto likafullt på samma tid sin fulla lön i penningar och proviant, men de måste dock taga någon af de kvarlemnade soldater, som skulle hålla vakt under all den tiden, så ofta samma föll på dem, samt betala densamma därföre. Commendeuren hade väl här alltid sin respect, äfvenså officerarne, men så omgingos dock både soldater och officerare utan allt

* Vid Fort St. Frédéric.